

SFS 2006:544

**LAG OM KOMMUNERS OCH
LANDSTINGS ÅTGÄRDER
INFÖR OCH VID
EXTRAORDINÄRA
HÄNDELSER I FREDSTID
OCH HÖJD BEREDSKAP**

Gäller från 1 september 2006

Detta särtryck är utgivet av Informationsbolaget 2006.
Med reservation för tryckfel.

 INFORMATIONSBOLAGET

Tegelgårdsgatan 28 - 211 33 MALMÖ • Tel: 040-611 13 00 Fax: 040-97 40 00
E-post info@informationsbolaget.se • Internet: www.informationsbolaget.se
www.systematisktbrandskyddsarbete.se • www.skyddmotolyckor.se

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens syfte

1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att kommuner och landsting skall minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Kommuner och landsting skall därigenom också uppnå en grundläggande förmåga till civilt försvar.

Kommentar: Bestämmelsen anger syftet med denna lag, d.v.s. att kommuner och landsting skall minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Bestämmelsen har inte funnits i de båda tidigare lagarna som nu upphävts. Paragrafen ger uttryck för den helhetssyn som skall anläggas på planering för kriser över hela hotskalan - från mindre allvarliga händelser över extraordinära händelser till mycket omfattande och svåra extraordinära händelser.

2 § Vad som sägs i denna lag om landsting gäller också kommuner som inte ingår i något landsting.

Kommentar: I paragrafen klargörs att vad som sägs i denna lag om landsting också gäller för kommuner som inte ingår i något landsting.

3 § Vad som sägs i denna lag gäller inte om annat följer av elberedskapslagen (1997:288).

Kommentar: I paragrafen klargörs att de bestämmelser om beredskapsförberedelser som finns i elberedskapslagen skall tillämpas framför bestämmelserna i denna lag. I den mån reglering saknas i elberedskapslagen skall istället denna lag tillämpas.

Definition

4 § Med extraordinär händelse avses i denna lag en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting.

Kommentar: Definitionen överensstämmer med den som tidigare fanns i lagen om extraordinära händelser.

2 kap. Förberedelser för och verksamhet under extraordinära händelser i fredstid

Analys och planering

1 § Kommuner och landsting skall analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen respektive landstinget och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet skall värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys.

Kommuner och landsting skall vidare, med beaktande av risk- och sårbarhetsanalysen, för varje ny mandatperiod fastställa en plan för hur de skall hantera extraordinära händelser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om risk- och sårbarhetsanalyser samt planer för hanteringen av extraordinära händelser.

Kommentar: Paragrafens första stycke är nytt. Genom bestämmelsen lagfästs en skyldighet för kommuner och landsting att analysera vilka extraordinära händelser som kan inträffa och hur sådana händelser kan påverka den egna verksamheten.

Arbetet med att ta fram analyserna kan även antas komma att vara till stor nytta för kommunerna och landstingen när det gäller deras arbete med att reducera sårbarheten i verksamheten över hela hotskalan.

Arbetet med att ta fram risk- och sårbarhetsanalyser kräver samarbete och samordning mellan olika aktörer i kommunen. Mer om kommunens geografiska områdesansvar kommer längre fram.

Paragrafens andra stycke fanns med också i tidigare lagstiftning, d.v.s. att vid varje ny mandatperiod ska planernas fastställas av kommunen resp. landstinget.

I paragrafens tredje stycke fastställs att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer (KBM) ska meddela föreskrifter hur arbetet med risk- och sårbarhetsanalyserna ska genomföras.

Krisledningsnämnd

2 § I kommuner och landsting skall det finnas en nämnd för att fullgöra uppgifter under extraordinära händelser i fredstid (krisledningsnämnd). Närmare bestämmelser om krisledningsnämnden finns i detta kapitel. I övrigt tillämpas kommunallagens (1991:900) bestämmelser.

Kommentar: Jämfört med motsvarande paragraf i den tidigare lagstiftningen har en förändring gjorts. För att förtydliga att bestämmelsen som krisledningsnämnd inte skall tillämpas under höjd beredskap har i den nya lagen orden "i fredstid" lagts till.

Krisledningsnämndens verksamhet

3 § Ordföranden i krisledningsnämnden bedömer när en extraordinär händelse medför att nämnden skall träda i funktion och beslutar i sådana fall att så skall ske.

Ordföranden får besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Sådana beslut skall därefter snarast anmälas till nämnden.

Har ordföranden i krisledningsnämnden förhinder träder vice ordföranden i dennes ställe.

Kommentar: Paragraf 3 och 4 har sin motsvarighet i tidigare lagstiftning.

4 § Krisledningsnämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i kommunen eller landstinget i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning.

När förhållandena medger det skall krisledningsnämnden besluta att de uppgifter som nämnden har övertagit från andra nämnder skall återgå till ordinarie nämnd.

5 § Krisledningsnämndens beslut skall anmälas vid närmast följande fullmäktigesammanträde. Fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för denna.

Kommentar: Den i paragrafen föreskrivna rapporteringsskyldigheten motsvarar vad som gäller enligt 3 kap 15 § kommunallagen.

6 § Kommun- respektive landstingsstyrelsen får, när krisledningsnämndens verksamhet som är föranledd av den extraordinära händelsen inte längre behövs, besluta att verksamheten skall upphöra. Om styrelsen fattar ett sådant beslut återgår de verksamhetsområden som krisledningsnämnden har övertagit till ordinarie nämnd. Ett sådant beslut om att krisledningsnämndens verksamhet skall upphöra kan även fattas av fullmäktige.

Kommentar: En nyhet i paragrafen är att även kommun- och landstingsstyrelsen får besluta att krisledningsnämndens verksamhet till följd av en extraordinär händelse får upphöra. När ett sådant beslut fattats återgår de verksamhetsområden som krisledningsnämnden övertagit till respektive ordinarie nämnd.

Geografiskt områdesansvar

7 § Kommuner skall inom sitt geografiska område i fråga om extraordinära händelser i fredstid verka för att

1. olika aktörer i kommunen samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet,
2. de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en sådan händelse samordnas, och
3. informationen till allmänheten under sådana förhållanden samordnas.

Kommentar: Kommunen får ett geografiskt områdesansvar. Denna paragraf är ny. Kommunen skall

verka för att det sker en samordning av all krishantering som genomförs av olika aktörer i kommunen.

En effektiv krishantering förutsätter förebyggande arbete. Områdesansvaret innefattar därför åtgärder såväl före (planerings- och förberedelsearbete) som under och efter en krissituation.

Vid en krissituation skall kommunen verka för att de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer samordnas och att den information som lämnas till allmänheten är samordnad.

Områdesansvaret innebär inte att kommunen tar över andra aktörers ansvar. Det handlar i stället om ett ansvar för kommunerna att verka för att samordning och samverkan kan åstadkommas. För kommunen innebär ansvaret därmed att vara den part som stödjer andra aktörer i syfte att skapa gemensamma målsättningar och en gemensam inriktning.

Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att krishanteringen på lokal nivå sker samordnat och effektivt.

Utbildning och övning

8 § Kommuner och landsting skall ansvara för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de skall kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid.

Kommentar: Paragrafen är ny. Genom bestämmelsen får kommunerna och landstingen ett författningsreglerat ansvar för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de skall kunna lösa sina uppgifter om en extraordinär händelse i fredstid skulle inträffa.

Regeringen anser att ambitionen när det gäller utbildning och övning inom krishanteringsområdet bör vara hög. Regeringen anser att övning med inslag av beslutsfattande under krissituationer är av största vikt. Regeringen menar också att det är särskilt viktigt att privata aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet ska i ökad utsträckning beredas möjlighet att delta i utbildningar och övningar.

Rapportering

9 § Kommuner och landsting skall hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om vilka åtgärder som vidtagits enligt detta kapitel och hur åtgärderna påverkat krisberedskapsläget. Kommunen och landstinget skall vid en extraordinär händelse i fredstid ge den myndighet som regeringen bestämmer lägesrapporter och information om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen samt om vidtagna och planerade åtgärder.

Kommentar: Denna paragraf är också ny. Kommunerna och landstingen blir skyldiga att rapportera om krisberedskapsläget i kommunen resp. landstinget. Rapporten ska skickas till länsstyrelsen. För att staten skall kunna få en helhetsbild av vilka risker och vilken sårbarhet som finns i samhället och hur det förebyggande arbetet planeras, är det viktigt att det arbete på krishanteringsområdet som görs

på lokal nivå vidarebefordras till regional och central nivå. I andra stycket regleras att under en inträffad krissituation är det av stor betydelse att en kontinuerlig rapportering sker.

3 kap. Förberedelser för och verksamhet under höjd beredskap

Förberedelser

1 § Kommuner och landsting skall vidta de förberedelser som behövs för verksamheten under höjd beredskap (beredskapsförberedelser).

Kommentar: Samtliga paragrafer finns motsvarande i lagen om civilt försvar. En nyhet är att även landstingen får rapporteringskyldighet under höjd beredskap.

Ledningsansvar

2 § Under höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen skall bedriva.

Under höjd beredskap ansvarar landstingsstyrelsen för ledningen av den civila hälso- och sjukvården samt den övriga verksamhet för det civila försvaret som landstinget skall bedriva.

Lokal kristidsverksamhet

3 § Kommunen skall under höjd beredskap eller när ransoneringslagen (1978:268) i annat fall tillämpas, i den omfattning som regeringen i särskilda fall beslutar,

1. vidta de åtgärder som behövs för försörjningen med nödvändiga varor,
2. medverka vid allmän prisreglering och ransonering, och
3. medverka i övrigt vid genomförandet av åtgärder som är viktiga för landets försörjning.

Geografiskt områdesansvar

4 § Kommunstyrelsen skall under höjd beredskap verka för att den verksamhet som bedrivs i kommunen av olika aktörer samordnas och för att samverkan kommer till stånd mellan dem som bedriver verksamheten.

Rapportering

5 § Kommuner och landsting skall under höjd beredskap hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om beredskapsläget och de övriga förhållanden som har betydelse för det civila försvaret i kommunen respektive landstinget.

4 kap. Bistånd mellan kommuner och landsting samt stöd till enskilda

Bistånd mellan kommuner och landsting

1 § Kommuner och landsting får på begäran lämna hjälp till andra kommuner och landsting som drabbats av en extraordinär händelse i fredstid. Om hjälp har lämnats har kommunen eller landstinget rätt till skäligen ersättning av den andra kommunen eller landstinget.

Bestämmelser om kommuners och landstings möjlighet att hjälpa annan kommun eller annat landsting med hälso- och sjukvårdsresurser vid extraordinär händelse finns i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

När en enskild persons vistelse i en kommun är föranledd av en extraordinär händelse i fredstid, har vistelsekommunen rätt till ersättning från den kommun som drabbats av den extraordinära händelsen.

2 § Om en kommun eller ett landsting har en för totalförsvaret viktig uppgift och denna blir oskäligt betungande till följd av krigsskada eller andra utomordentliga förhållanden som orsakats av krig eller krigsfara, är andra kommuner och landsting skyldiga att lämna hjälp.

Omfattningen av hjälpen beslutas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Stöd till enskilda

3 § Kommuner och landsting får under en extraordinär händelse i fredstid lämna begränsat ekonomiskt stöd till en enskild som drabbats av händelsen.

Kommentar: samtliga paragrafer finns motsvarande i tidigare lagstiftningar.

5 kap. Statlig ersättning

1 § Kommunerna och landstingen skall få ersättning av staten för kostnader för förberedande uppgifter som de utför enligt 2 och 3 kap. Uppgifter som rör extraordinära händelser i fredstid berättigar till ersättning endast i den mån verksamheten är till nytta för hanteringen av sådana mycket omfattande och svåra extraordinära händelser som allvarligt kan påverka kommunens respektive landstingets verksamhet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ersättningens storlek.

Kommentar: I paragrafens första stycke regleras att kommuner och landsting skall få statlig ersättning för sådana förberedande uppgifter som de enligt lagen är skyldiga att utföra. De åtgärder som vidtas för svåra påfrestningar på samhället i fred är givetvis till nytta även för sådana extraordinära händelser i övrigt som kan tänkas inträffa. En förutsättning för att ersättning skall utgå är att de uppgifter som skall utföras enligt lagen också har fullgjorts.

6 kap. Skyldighet att lämna upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer

1 § Enligt Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och tilläggsprotokollen till konventionerna skall uppgifter om identitet, vistelseort, hälsotillstånd och liknande förhållanden som avser krigsfångar och andra skyddade personer som är i Sveriges våld lämnas till en officiell nationell upplysningsbyrå. Varje kommun och landsting som har sådana uppgifter skall, under tid när den nationella upplysningsbyrån är upprättad, lämna dessa uppgifter i fråga om krigsfångar till Totalförsvarets pliktverk och i fråga om andra skyddade personer till Migrationsverket. Totalförsvarets pliktverk och Migrationsverket skall vidarebefordra uppgifterna till den nationella upplysningsbyrån.

Varje kommun och landsting skall också till Totalförsvarets pliktverk respektive Migrationsverket lämna uppsamlade värdeföremål och handlingar, som kvarlämnats av skyddade personer eller som efterlämnats av avlidna skyddade personer, om värdeföremålen eller handlingarna är av vikt för de närmast anhöriga. Uppgift skall även lämnas om var avlidna skyddade personers gravar är belägna. Totalförsvarets pliktverk och Migrationsverket skall lämna vidare uppsamlade värdeföremål och handlingar samt vidarebefordra uppgifter om gravars belägenhet till den nationella upplysningsbyrån.

Kommentar: Paragraferna i detta kapitel har sin motsvarighet i lagen om civilt försvar

2 § På begäran av Svenska Röda Korset skall varje kommun och landsting, som i krig eller under neutralitet kan få sådan information som avses i 1 §, i fred hjälpa Svenska Röda Korset med att förbereda den nationella upplysningsbyråns verksamhet.

7 kap. Tystnadsplikt

1 § Den som deltar eller har deltagit i en kommuns eller ett landstings verksamhet med beredskap för eller åtgärder under extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon därigenom har fått veta om

1. förhållanden av betydelse för att förebygga och hantera fredstida kriser,
2. förhållanden av betydelse för totalförsvaret eller rikets säkerhet i övrigt,
3. en enskild persons ekonomiska förhållanden, eller
4. ett företags affärs- eller driftsförhållanden.

Kommentar: Paragrafen fanns tidigare i lagen om civilt försvar. Nytt är att tystnadsplikten även avser verksamhet med beredskap för eller åtgärder under en extraordinär händelse i fredstid.

2 § Den som deltar eller har deltagit i verksamhet hos den nationella upplysningsbyrå som avses i 6 kap. 1 § får inte obehörigen röja vad han eller hon i sin verksamhet har fått veta om en krigsfånge eller annan skyddad person som avses i Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och tilläggsprotokollen till konventionerna, såvitt gäller vistelseort, hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden.

Trots tystnadsplikten får den som deltar i verksamhet hos den nationella upplysningsbyrån till Central Tracing Agency vid Internationella rödakorskommittén i Genève vidarebefordra sådana uppgifter som avses i 6 kap. 1 § och motsvarande uppgifter som lämnats till den nationella upplysningsbyrån av statliga myndigheter.

8 kap. Överklagande av beslut

1 § En statlig myndighets beslut om ersättning enligt 5 kap. 1 § får överklagas hos regeringen.

2 § Beslut som meddelats i frågor enligt 3 kap. 3 § får inte överklagas.

Tankar och förslag från regeringen i lagens förarbete och i propositionen

- Frivilliga organisationer bör kunna få stöd till information och utbildning som stärker samhällets säkerhetsarbete och utvecklar medborgarnas möjlighet att vidtaga egna säkerhetsåtgärder.
- Regeringen avser att låta pröva möjligheten av en utbildning av frivilliga som kan hjälpa till vid en kris.
- Information om samhällets säkerhet bör påbörjas redan i gymnasieskolan t.ex. med säkerhetspolitik, försvar och krisberedskap.
- Denna utbildning bör kompletteras med en praktisk utbildning hur man skyddar sig själv och hjälper andra i olycks- och krissituationer.
- Varje medborgare bör veta hur man kan klara sin situation vid t.ex. långvariga avbrott - el-, vatten- och värmeförsörjningen. För att klara detta behöver den enskilde stöd från framförallt kommunen.
- Varje myndighet bör ha en förmåga att snabbt inrätta en instans dit allmänheten kan hänvisas med sina frågor och där dessa kan besvaras på ett genomtänkt och korrekt sätt.
- Varje myndighet bör ha en förmåga att ägna sig åt mediebevakning och möta mediernas krav på information.
- Kommuner och länsstyrelser bör ha en beredskap för att kunna nå ut till allmänheten med information i situationer då man inte kan använda radio och TV.
- Offentliga organisationer måste ha kompetens för att kunna mäta människor i kris.

Mer information finns på

www.informationsbolaget.se

www.krisberedskapsmyndigheten.se